

prekrstili imé iznajdenika „Benedetto“ (Posvečen) v „Maledetto“ (Proklet), in kakor narodna pravljica pripoveduje, ga je vrag vzel. Vendar je iznajdba njegova ljudem čedalje bolj dopadla in čedalje bolj se razširila; namesto vladinih svetovalcev je bilo lahko postaviti le številke, pridjali so še terno, pozneje kvaterno in nazadnje celó kvinterno.

Človeka mika, da bi naglo in brez truda obogatel; zato se je razširila mala loterija skor po vseh deželah in vladam je žalibog! krava, po kateri večkrat zadnji krajcar izmolzejo od revnih ljudi.

Politične stvari.

Govor poslanca profesor Greuterja

v 7. javni seji Avstrijske delegacije

o posojilu 60 milijonov.

(Konec.)

Res, gospôda moja, panslavizem je na svetu, katerega goji ideja narodnosti. A sê 60 milijoni, tudi sê 60.000 bajoneti se bode brezvspešno borili proti kaki ideji, ako se v ljudstvu vzbudi.

Na vse drugo stališče bi Avstrija bila morala stopiti in mora tudi vstopiti se, ako se hoče pripraviti na boj proti panslavizmu. Kje pa ima Avstriji toliko nevarni panslavizem svoj sedež? Ali v Rusiji? Ali v Moskvi, v Peterburgu? Ne, gospôda moja, ne! Sedež panslavizma, od koder on največjo moč prejme tudi med Slovani v Avstriji, je na **Dunaji** in v **Pešti**!

Ako se zmirom in zmirom še tako opravičene želje narodov zametajo, — ako se zmirom in zmirom ravná s tako politiko kakor dozdej, naravno je, da ljudstva, v nevarnosti svojega narodnostnega obstanka, gledajo okrog sebe, mislé si: „pomagaj, kar pomagati more!“

Zato bi vas, gospoda moja, vprašal: ali zadostuje to, da zaradi tega sê 60 milijoni obkladamo ljudstvo? Ne, gospôda moja, ne zadostuje ne, nikakor ne zadostuje, kajti že v 11. stoletji je pretila takošna nevarnost, kakor dandanes. Iztočno kraljestvo — Bizantinsko cesarstvo — je razjedala gnjiloba, in bati se je bilo, da mladostno ljudstvo Arabcev, teh sinov puščave, po vsem vniči gnjilo državo. Kaj je storil tedaj največji politik svojih dní, kakor so ga imenovali celó protestanti, kaj je storil papež Gregor VII.? Oziral se je krog in krog, kako bi se v deželah Evrope proti temu barbarstvu napravil jéz. Svojimi bistrimi očmi je zazrl ljudstvo, kateremu bi, razkolnikom nasproti, mogel zaupati to poslanstvo? In komú je zaupal to poslanstvo? **Slovanskemu ljudstvu**, popolnem sposobnemu, ustavljal barbarstvo jutrovih dežel, — da se ne širi dalje in ne spodkopava naobraženosti zahodnih dežel, in to izbrano ljudstvo bili so Hrvatje, ki so sijajno izvršili nálog svoj. V zgodovini se zove to ljudstvo „antimurale Christianitatis.“

Te misli se je poprijeti tudi nam; mi moramo poskušati tako zvano „idejo narodnosti“ rešiti v resnično konservativnem smislu, sicer se je polastí revolucija, da ne nastopi tisti nevarni hip, kedar se pravi: „prepozno!“ Rešitev narodnostne ideje v Avstriji obstaja v tem, da se poslužujemo besede, zapisane na prvi klopi te dvorane nad cesarskim orlom, in to je beseda: „Justitia“ (pravica), po kateri se pravično dela in ne podpira gospodstvo jednega naroda, ampak da se veselé vsi v Avstriji enakih pravic. (Dobro! na desnici.)

Pogledite zastavo Rusije; na nji stoji: „Pravoverno kristijanstvo in slovanski národ.“ Kaj je dejal oni Ruski general takrat, kedar se je bila tû sklenila decemberska ustava, v kateri je precej spoznal rano za Avstrijo? Kakošna je bila tendenca njegova v obziru Slovanov? In — čudno — kar je hotel on pred 10 leti, to se ravno zdaj godí. On pravi (bere): „Kaj se zgodí z drugimi slovanskimi rodovi, ako se spolnijo te stvari?“ On odgovarja (bere): „Rusija je že dovolj velika in nima pričakovati razširjenja svojih Evropskih mej. Drugi slovanski rodovi ohranijo zatorej svojo samostojnost; imeli bodo svoje lastne kneze; svoje notranje zadeve bodo uravnavali po svoji uvidnosti. Tudi Drinopolj bode spadal k tej zavezi: prosto nje mesto bode. Vse pa objame Rusija z veliko vezjó; uredbo mednarodnih in vojaških zadev bode imela ona v rokah; véliki slovanski car jim bode gospod. Mestjan vsacega posameznega rodú bode popolno opravičen mestjan v vsem okrožji slovanske zavezne države. Velika slovanska rodovina, ker ostane samostojna in samodelavna v vseh svojih obstojnih delih, bode stala pred vsem drugim svetom kakor jedno kraljestvo. V dosego te jedinosti bode potrebne, da vladarji vseh posameznih rodov pripadajo jedni rodovini. Carova hiša sê svojimi odrastki bode vladala oproščeni zemlji vse iztočne Evrope. Vse to se mora počasi pripravljati; zdaj še ni prilike, a gotovo pride, ako se Rusija stalno ozira po svojem smotru. Le dve stvari ste, kateri moramo, kar se dá hitro, zopet dobiti nazaj: Ismail na spodnji Donavi in vztočno Galicijo; onega, katerega so nam vzeli včeraj, in to, katero so nam odtrgali pred 600 leti. Rusija ima poziv, da! sveto dolžnost, kristijanske narode v jutrovih deželah probuditi v novo življenje. Na izbero sta jej tû pa le dva slučaja: ali da postane središče vsemu slovanskemu in pravovernemu svetu ter razširi svojo hegemonijo do obál Jadranskega morja, ali da se dá potisniti tje za Dnepr. Ako bi Rusija ne umela v vseh stvaréh svojega poziva, da ohrani si svoje gospodstvo, rešilo se bode brez nje pomoči iztočno in pa Poljsko vprašanje. Avstrija bode razširila svoje meje do Balkana, do ustja Donave, véliki boj za gospodstvo na iztoku se bode sukal okrog zapadnih mej Rusije. Donava postane Nemška, ali kar je skoraj prav tisto, Ogerska reka, Črno morje Nemško-turško, ako ne popolnem Nemško morje.“

To je program, pisan pred več nego 10 leti, in vprašam Vas zdaj, gospôda moja, ako ravno zdaj ne stojimo pri tem, da Rusija tudi to idejo izvrši?

Hitim h koncu. V tem slovesnem hipu Njega ekselenci gospodu ministru zunanjih zadev prav nič ne zaupam, kajti še le včeraj sem bral, da poročevalec Ogerske delegacije gospodu ministru pripisuje veliko zaslugo pri stvaritvi naših sedanjih ustavnih razmer. Nu, ako je to zasluga, vzamem brošuro in rečem s pesnikom Virgilijem: „Sic vos non vobis“ (storili ste vi, a zá-se ne).

Gospôda moja, mi smo osnovali politiko, katere sad pobira Rusija, zatorej še povdarjam: Jaz bodem glasoval za tistih 60 milijonov, in sicer iz naravnega vzroka, ker vidim, da se Avstrijski državni čoln nahaja v sredi razburjenega morja. Krmar kliče: „sila je tû“; ne vem, morebiti mu je pošlo oglje, a oglja je potreba ne le pri vožnji naprej, temuč tudi pri vožnji nazaj (veselost), in ker ni moči, da bi Avstrija v tako nevarnem položaji bila nedelavna, in ker se nadejam, da se celó v zadnji uri objavi idealni poziv Avstrije v dnevih nevarnosti, zato glasujem za 60 milijonov. Finančna zadeva, gospôda moja, katera se tû tako zeló povdarja, ni mi sama o vprašanji za obstanek mero-dajna, če tudi je jako žalostno naše finančno stanje.

Jaz samo opomnim: kedo je bil tedaj leta 1873 — le pogledite v stenografične zapisnike — ki se je za posojilo v srebru, za glasovite posojilne blagajnice, toliko raznemal? Bila je stara garda (živahna veselost); kajti jaz spoznavam, da so se na strani vse tako zvane pravne stranke, katera je jednoglasno odbila ón predlog, nahajali nekateri gospodje, ki so zdaj pri večini. Imenujem samo barona Walterskirchna. Denarja smo imeli takrat v izobilji, naravno, da so se rešile mnoge dvomne eksistence à la „Chabrus“, morebiti še tudi katere druge, in danes, ko pravi minister: „jaz, in vsak naslednik mora imeti denarja, v interesu države“ — ej, tû je človek na hip zapet, srcé in usta, se vé, polna zaupanja, a roke v žepu — za tako „zaupanje“ nimam razuma. Vso Avstrijo mu zaupljivo izročé, 60 milijonov pa ne! (Živahna veselost.)

Konečno povem, da ne spoznam za nálog ministrov, o notranjih zadevah tako prehajati na dnevni red z besedo, da ga te stvari ne brigajo. Zdaj prihaja dan, ko mora tudi on računati s temi faktorji, če tudi pravi: kedar bode prišlo do dela, spoznali bodo vsi rodovi svoj poziv in z veseljem darovali kri in življenje. Zahvalujem se za ta poklon, zaslužen je, a takega častnega spričevala zahtevam tudi za slovansko ljudstvo; častno spričevalo je, da tostranska polovica države v teh nevarnih dnevih ne bode imela nikakega Klapke, da bi slovanske trume vodil v boj zoper svojega gospoda in cesarja. To je prekrasno spričevalo ravno zato, ker se upa, da bodo slovanska ljudstva v dnevih nesreče vse pozabila in le mislila na rešitev države. Zato je zadnji čas, da se neha pridržavati pravica in pravičnost Slovanom, na katerih zvestobo se že zdaj računa.

Glejmo, kaj se tû godí! Obravnava se iztočno vprašanje; 15 milijonov Slovanov imamo v Avstriji; pogledimo pa odbor, a niti jednega Slovana ni v odboru, niti jednega uda ljudstva, katero zastopati imam jaz čast — katoliško-konservativnega ljudstva — vsi udje njegovi so trdi Nemci. (Veselost.) Ti pravijo gospodu ministru, kam naj obrača čoln države, pripovedujejo mu v imenu (!) Avstrijskih narodov, podlagajo svoj patriotizem kakor patriotizem tû ne zastopanih narodov; zato se zahvalujem gospodu ministru, v kakoršni obliki zahvale morebiti ne pričakuje. (Veselost.) Iz srca se mu zahvalujem, da ni dal odgovora na mnoga vprašanja, kaj so interesi Avstrije. (Veselost.) In tu se mi zdi občudovanja vredna ta previdnost, kajti bilo mu je le do tega, dobiti 60 milijonov (veselost) in ako razloži interese Avstrije, se vse razdere. (Živahna veselost in ploskanje.)

Izrečno tudi povem, morebiti bi tudi jaz ne bil glasoval zá nje, kajti, ako bi bil on v tem zboru, pri tej večini, pri tej Avstrijski vladi naznanil interese, in da jih je večina odobrila, bi bil jaz zanikal, kajti tako razlaganje Avstrijskih interesov bi bilo gotovo v protislovji s tem, kar želé konservativno-katoliška ljudstva v Avstriji in po pravici pričakujejo.

S tem sklepam in le še dostavljam to: Jaz in mnogo mojih prijateljev bomo glasovali za privolitev; al odpovedali se bomo vsaki, vsaki in vsi odgovornosti, in zato sprejemem najprej vladni predlog, zato, ker, ako popravim vladni predlog, se storim odgovornega, če tudi premenim le pičico v vladnem predlogu. Oj, diplomati so zviti! Rekli bi potem: „Ko ne bi bili te pičice pre naredili, vse bi bilo drugače“ (živahna veselost). In ker sedaj odložim vso odgovornost gospodu ministru, odbijem vse poprave in tudi predloga večine ne morem sprejeti, ker ona meni krepost Avstrije podpirati s tem, da apelira na svojo vsemu svetu znano slabost, na sedanje ustavne razmere. (Ugovor na levici.) Jaz

sem prepričan — in vekomaj mi ne vzamete tega prepričanja — da sedanje ustavne razmere ne nosijo v sebi moči Avstrije, ampak veliko nevarnost za celi njen obstanek. To so Vam dokazali Ruski generali! S tem bodi stvari konec. (Živahno ploskanje.)

Slovansko slovstvo.

* „Jadranska vila“ zove se časnik, ki ga name-rava izdavat v Bakru dvakrat na mesec učitelj ljudskih šol gosp. Rimanič. Cena celoletna izvan Bakra je 3 gold. 50 kr.

* „Zatečen ženik“ je nova vesela igra v treh aktih Jos. Tomića, ki je bila z veliko pohvalo predstavljena v Zagrebškem kazališču. Kritika jo uvrstuje med najbolj vesele igre Hrvatske.

* „Marula“ je imé novi Hrvatski zgodovinski drami v pet aktih, ki jo je spisal Ivan Kukuljević, ki ima priti še ta mesec na oder Zagrebški.

* „Črnogorci“ je imé operi, katero je zložil vrl Česki skladatelj, al policija v Pragi ne dopušča predstavljati te opere.

Mnogovrstne novice.

* Med Turškimi vojaki razsaja silno legar (tifus). V Carigradu je kakih 50 000 bolnikov, katerim v bolnišnicah postelj tako manjka, da morajo po trije v eni ležati. — Pa tudi med Rusko armado v Aziji razsaja ista bolezen tako hudo, da je pobrala že na tisuče vojakov in tudi nekoliko generalov.

* Bratovščina debelih ljudi. V glavnem mestu severne Amerike obstoji bratovščina ali društvo debelih ljudi. Preteklega meseca je imelo ono društvo v Gregorys-Pointu občni zbor. Društvo ima 15 podpredsednikov, kateri skupaj vagajo 3450 funtov. Najdebelejši med njimi je neki 25letni mladeneč s 399 funti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Preteklo je leto. Kaj je leto dni za človeka, kakor sem bil jaz, kateremu je za obilni posel vsak dan, vsak mesec prekratek! O Dolarju nisem nič izvedel, dasiravno mi je bil obljubil poslati mi, če bo mogoče, naznanilo brž, ko bo imel tiča v pestéh. Vendar se temu nisem čudil niti me ni vznemirjalo. Pot do Amerike je dolga, poštné zveze so bile takrat nezanesljive in nepopolne, tudi se je ravno tisto leto potopilo več ladij. Tedaj je bilo mogoče, skoro gotovo, da se je pismo, če mi je katero poslal, po poti zgubilo; mogoče tudi, da je on sam bil že na dnu morja. — Odkritosrčno rečeno — si tudi s to zadevo nisem preveč ubijal glave, ker so mi druge zamotane in sitne preiskave mučile možgane.

Preteklo je tedaj že leto, ko nekega dne — bilo je pozimi — sedim domá pri gorki peči zamaknjen v sodnijske akte, kar mi naznani strežaj (bil sem namreč neoženjen), da praša neka mlada gospôska ženska po meni. To se mi zdi nekaj čudnega; brž položim pipo,